

מסורת הש"ס

א) [קדושין כט. וט"ג],
ב) לניל כו: [וט"ג], א) סוכה
מח, ד) שם מנחות סח,
ה) [סוכה מח. ע"ש],
ו) עירובין לג, ו) [בבבסי'
דהכל וכתום' סוכה דף מח.
ד"ה אי נמי מוכח דלא היה
גרמסם בחמתקין], ח) [ז"ל
אמר רבן], ט) כמ"ל: אלאור,

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה לא יכירא כ"ו
חושב לשמאל יבנה סמוך
לשקיעת החמה:

הגהות הגר"א

[א] נב' תקיעת יובל דומה
כ"ו: כ"ז:

מוסף רש"י

מצות עשה שהזמן
גרמא. שהזמן גורם
ל' שפולחן [קדושין כט.],
לתקיעה ולברכות. דבני
למחר תשע ברכות צוים
הכפורים על יובל [עשר כ"ו]
שהיו נמי אחרים ביהמ"כ
של שנה היוכל מלכות זכרונת
שופרות [עשרין ג.], במקדש
שבמה. מדרשין מ"ב
מושחתים לפני ה' אלהים
שבעת ימים [ויקרא כג] ולא
נגזלו? ו' ימים [סוכה מח.],
ובמדינה. צירופים שאל
הוא כנגזלים [שם]. ושיחא
יום ההג. כל עומר דייט
ע"ז גיטין, כולו אסור.
נחמס, ובעוד המקדש קיים
מקשר העומר היו אולגין
חדש בו צוים, ערכותיו עד
הצילסם, וכשחבר היום מותר
מן המורה משאלי המזרח,
דלמחר מנחתום [סח.], מוכח
אחד אומר עד ע"ס כחמ
אחד אומר עד ע"ס היום
הוא, דאמר עד ע"ס המזרח,
אין דעיון דקרא ליון דורש
וכמו אחד אומר עד
הצילסם, אף כ"ל, גומן
דליכא עומר עד הצילסם
ובזמן לילית עומר עד ע"ס,
ואמר ר' יוחנן כן וכלי ע"ס
כל היום דמפרש עטמא
גממא [סוכה מח.], ומורה
יבנה בית המקדש. ויחור
דבר לזכור, דהשתא קרינא
ניה עד הצילסם, ואי הו
הניגו מחרוניו לאטל כהארי
מורה דקין מורה אטל למשל
נמי דבנינו ויאמרו אשתקד
מי לא אכלנו יום [סוכה
שם]. דמיבני איתמא. הן
השתא דמישני למחרה יבנה,
אמת גממור המלכה דליכא
למחש לאסור חדש כל היום
דלעטרין לקרן יוחנן כן וכלי
למסר השתא כל היום משום
קרינא דהוא יומא [שם].
אילימא דאיבני החמה
שלא נבנה עד יום ט"ו עטמא,
המשך בעמוד הבא

רבינו חננאל

ועם בית דין. כלומר, זו
התקיעה שחל להיות [בשבת]
אינה אלא בפני [בית דין]
לבדו וזהו ירושלמי. מותיב
רבא ועוד זאת היתה ירושלמי
יתירה על יבנה שכל עיר
שיחא רואה או שומעת כול.
פירוש לא תני רואה אלא

ועם צוים דין. הוא דתקעין: אלא דאילו צירופים תוקעין. צצבת
יחידים שאינן שלוחי צ"ד והא מילתא חסרה ממחניתין ומינעני לן
למחלצה הכי: צין צומן צוים דין. עד שש שעות שהיו צוים דין יושבין:
צין שלא צומן צוים דין. שהלכו לצמחין: איכא דמסני לה וכו' מאי
ועם צוים דין. [בפני צ"ד] דקאמר רב
הונא צומן צ"ד צפני צ"ד דהא ליכא לפרושי
האי ועם צ"ד צפני צ"ד דהא ככל
ארלכס כמצי [ויקרא כה]: וצ"ה לא
היו תוקעין. כשחל להיות צצבת אלא
צ"ד הגדול של סנהדרין הגדולה
המקדשין את החדשים ורבי אליעזר
היא: כי מסיים שניא דליצורה כו'.
ואף צ"ט שחל להיות צצבת דלכחי
נקט יבנה: אלא לאו דאילו ציוכל
תוקעין. היחידים צין צומן צוים דין
כו': לא לעולם צומן צ"ד והכי
קאמר ציוכל. כל יחיד ויחיד תוקע
צומן צ"ד אפי' שלא צפני צ"ד וצ"ה
צפני צ"ד אין שלא צפני צ"ד לא:
איממר נמי. כרז הונא: אין תוקעין.
יחידים ציוה"כ ציוכל אלא צומן צ"ד
יושבין צמקומן והתוקעין תוקעין ככל
העיר: ננערו לעמוד. נעקרו
ממושכס כדי לעמוד וליקן:
בתנ"י צראשונה היה לולב ניטל
צמקדש צצעה. דכתיב
[שס כג] ושמתחם לפני ה' אלהים
צצעת ימים וצמדיה יום אחד דכתיב
[שס] ולקחתם לכם צוים הראשון:
ושיחא יום הגף כולו אסור. יום
הנפת עומר כולו אסור לאכול מן
החדש [מזרחית] משאלי מותר
מותר דלמחרין צמנחות [דף סח.],
כמוז אחד אומר עד ע"ס היום הוא [ויקרא
כג] וכמוז אחד אומר עד הצילסם וגו'
[שס] הא כ"ל צומן הצית עומר ממחר
ובצמן שאין עומר ע"ס היום ממחר:
גב' כי אעלה ארוכה לך וגו'.
ספיה דקרא ליון הא דורש
על לה: מאי עטמא. גור עליה:
דאיבני אימס. שיהא לנו לחוש עכשיו
לכן: הרי האיר מורה הסיך. דהא
לא היה מוצח: אלא דאיבני צממיסר.
שהיה שהות לקצור צמוצלי י"ט
ולהצילו למחר כמלכותו: מחלות היום
ולחלן יספרי. השתא ולא לגזור
עליה רבן יוחנן אלא עד חלות היום
ואי נמי מחרה יבנה ויאמרו אשתקד
מי לא אכלנו מחלות היום ולהלן השתא
נמי ניכול שפיר אכלי ואפי' הרחוקים
מירושלים שלא ראו הקרבתו י' להם
לסמוך דודאי קרב כבר דאמר מר
הרחוקין היו מותרין צומן הצית
מחלות היום ולהלן כו': לא צריכא
דאיבני סמוך לשקיעת החמה דחמיסר
אי נמי דאיבני צלילה. רבן יוחנן חושב
לשמח יבנה א) לשקיעת החמה או
צליל ששה עשר צח"ל הלילה או סמוך
לקצרו שלא יהא שהות לקצירתו
והצבצבו צאצבו של קלאין ועטמינו
הרקדקמו והקרבמו עד חלות ואי הוו
רגילי למיכל חדש מחלות היום צומן
הזה אחי למיכל נמי ההוא יוםא הכי
לן צמסכת צצעות [דף טו]: דאין צנין צממ"ק לא צ"ט ולא צלילה הני מילי צנין צידי אדס אכל צנין העמיד לצא צידי שמים הוא:

יום טוב פרק רביעי ראש השנה

ל

עין משפט נר מצוה

ה א מ"י פ"ב מהל' שופר
הל' ט ופ"י מהל' שמיטה
ויובל הל' י:
ו ב מ"י פ"י מהל' שמיטה
הלכה י:
ז ג מ"י שס הל' יא:
ח ד מ"י פ"ב מהל' שופר
הל' א טו"ש"פ א"ח ס"י
תקטף ספיף ג:
י ה מ"י פ"ב מהל' שופר
הל' ג טו"ש"פ א"ח ס"י לח
ספיף ג ג' תקטף ספיף ג:
י"ו מ"י פ"י מהל' שמיטין
הל' יא:
י"ז מ"י שס הל' י' ופ"ב
מהל' שופר הלכה ט:
י"ח ב מ"י פ"י מהל' שמיטין
הל' י:
י"ט ט מ"י פ"ב מהל' שופר
הל' ט:
י"ד י מ"י פ"י מהלכות לולב
הלכה י וטו קמח שפיין מד
טו"ש"פ א"ח סימן תרמח ספיף
א:
כ"ו ב מ"י פ"י מהלכות
מחלות אסורות הל' ג
קמח לאזין קמח טו"ש"פ י"ד
ס"י לגל ספיף א [וטו"ש"פ
א"ח סימן תפט סעי' ין]:
כ"ז ב מ"י שס:

תורה אור השלם

1. והצברת שופר תרועה
בחודש השביעי בעשור
לחדש ביום הכפרים
תצבירו שופר בכל
ארצכם: ויקרא כה
2. כי אעלה ארובה לך
ומפחותיך ארפאך נאם ה'
כי גרחה קראו לך ציון היא
דרש אף קלה: וימיהו יז

רבינו חננאל (המשך)

איתמר שמיה דרבי לעולם
אין תוקעין אלא בזמן שבות
יושבין. בעי ר' זירא
גינערו בית דין לעמוד ונדמן
דבר לעיין בו גינערו וחזרו
ונתשבו והאריכו בשיבה
מאי תוקעין אי לא, בית דין
יושבין בעינן והא איכא, או
דילמא דבר בית דין בעינן
וכבר עבר, ועלתה בחיקך.
ועוד זאת היתה ירושלמי
כו'. תנו רבנן רואה פרט
ליושבת מבחל, כלומר, הנחל
מקום נמוך ואינה נראית מן
הכרך. שומעת פרט ליושבת
שאינה רואה צממיסר
אינה שומעת. קרובה פרט
ליושבת חוץ לחתום. ויכולה
לבא פרט דפסיק ליה נהרא,
שאינה קרובה אינה
יכולה לבוא. וירושלמי והוא
שהיו כל הדרכים האלו
בה. רואה ואינה שומעת
כגון ירושלמי למשלן והעיר
מלמטן, שומעת ואינה רואה
ההר מפסיק. ורואה ושומעת
[ואינה יכולה לבוא חוץ
לחתום רואה ושומעת]
קרובה ואינה יכולה לבוא
הנחל מפסיק. [בתנ"י]
בראשונה היה לולב ניטל
במקדש שבעה ובמדינה יום
אחד משחרב הבית התקין
רבן יוחנן בן זכאי שיחא
ניטל הלולב במדינה שבעת
ימי החג וזכר למקדש, שנאמר
כי נדחה קראו לך ציון היא
דורש אין לה, מכלל דבעיא
דירש. ושיחא יום הגף כולו
אסור. פ"י שיחא יום הנפת
העומר והוא יום י"ו בניסן

וביבנה בפני בית דין אין ש"א בפני ב"ד א. והא דלא שמע
איניש קל אוניה מקל תקיעה דיחידאי היינו שהיו צאין
לתקוע צפני צוים דין שלא שמעו תקיעת צוים דין דלוחין שילאו אסור
להם לחזור ולתקוע דיש אסור צצות צדצר לתקוע צחנס צצצת:
א) אעולם בזמן בית דין. תימנה
דמכל מקום קשיא ללישנא דרז
הונא לא אמר אלא צפני צוים דין והכא
קמני איש צציתו וי"ל שיפרש דהא
דקמני צצצולין איש צציתו איובל קאי
ולא ארלש השנה ומיהו אי גרים
צצצולין צלא וי"ו ולא גרסינן וצצצולין
לא יתכן לומר כן ושמן יפרש דהאי
צצצולין איירי צירופים דוקא ומיהו
מצכל ארלכס [ויקרא כה] ככל מקום
שצצרך ישראל איירי:
אין תוקעין אלא בזמן שב"ד יושבין.
פ"י צקונטרס ציוכל ונראה שאף
צ"ה אמת לאשמועינן דאפי' צפני צ"ד
אין תוקעין אלא כל זמן שיושבין:
ומתקלקלו

וביבנה בפני ב"ד אין שלא בפני ב"ד לא איכא דמתני להא דרב הונא אהא
דכתיב יביום הכפורים תעבירו שופר בכל ארצכם מלמד בשכל יחיד
ויחיד חייב לתקוע אמר רב הונא ועם בית דין מאי ועם ב"ד יבזמן ב"ד
לאפוקי שלא בזמן בית דין דלא מתיב רבא תקיעת וא ראש השנה ויובל
דוחה את השבת בגבולין איש וביתו מאי איש וביתו אילימא איש ואשתו
אייתתא מי מיחייבא והא מצות עשה שהזמן גרמא היא א) הובל מצות עשה
שהזמן גרמא נשים פטורות אלא לאו איש בביתו ואפילו שלא בזמן ב"ד
לא לעולם בזמן ב"ד מתיב רב ששת א) ושוה הובל לראש השנה לתקיעה
ולברכות אלא שביובל תוקעין בין בב"ד שקידשו בו את החדש ובין בב"ד
שלא קידשו בו את החדש וכל יחיד ויחיד חייב לתקוע יובר"ה לא היו תוקעין
אלא בב"ד שקידשו בו את החדש יואין כל יחיד ויחיד חייב לתקוע מאי
אין כל יחיד ויחיד חייב לתקוע אילימא דביובל תוקעין יחידין ובראש השנה
אין תוקעין יחידין והא כי אתא רב יצחק בר יוסף אמר כי הוה מסיים שליחא
דציבורא תקיעתא ביבנה לא שמע איניש קל אוניה מקל תקועיא [ריחוראי]
אלא לאו [דאילו] ביובל תוקעין בין בזמן ב"ד בין שלא בזמן ב"ד ובר"ה
בזמן ב"ד אין שלא בזמן ב"ד לא קתני מיהת ביובל בין בזמן ב"ד בין שלא
בזמן ב"ד לא לעולם בזמן בית דין והכי קתני ביובל בזמן ב"ד תוקעין בין
בפני בית דין בין שלא בפני ב"ד בר"ה תוקעין בזמן ב"ד ובפני ב"ד אייתמר
נמי א"ר חייא בר גמלא א"ר יוסי בן שאול אמר רבי אין תוקעין אלא כל
זמן שבות דין יושבין בעי ר' זירא ננערו לעמוד ולא עמדו מהו ב"ד יושבין
בעינן ורואה איכא או דלמא זמן ב"ד בעינן וליכא תיקו: ועוד זאת היתה
ירושלמי יתירה על יבנה וכו': רואה פרט ליושבת מבחל שומעת פרט
ליושבת בראש ההר קרובה פרט ליושבת חוץ לחתום ויכולה לבוא אסור:
למפסיק לה נהרא: בתנ"י א) בראשונה היה הלולב ניטל במקדש שבעה
ובמדינה יום אחד משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיחא
לולב ניטל במדינה שבעה זכר למקדש א"ר יושיהא יום הגף כולו אסור:
גב' א) ומגלן דעברדינן זכר למקדש דאמר קרא א) כי אעלה ארוכה לך וממכותיך
ארפאך נאם ה' כי גרחה קראו לך ציון היא דורש אין לה מכלל דבעיא
דרישא: ושיחא יום הגף כולו אסור: מ"ט מהרה יבנה בית המקדש ויאמרו
אשתקד מי לא אכלנו בהאיר מורה עכשיו נמי ניכול ולא ידעי דאשתקד
לא הוה עומר האיר מורה התיר השתא דאיכא עומר עומר מתיר דמיבני
אימת אילימא דאיבני בשיתסר הרי האיר מורה התיר אלא דאיבני בחמיסר
מחצות היום ולהלן לשתרי דהא תנן א) הרהוקין מותרין מחצות היום ולהלן
לפי שאין ב"ד מתעצלים בו לא נצרכא דאיבני א) בחמיסר סמוך לשקיעת
החמה אי נמי דאיבני בליליא (אמר) רב נחמן בר יצחק א) רבן יוחנן בן זכאי
בשיטת

אסור לאכול מן החדש, כדכתיב ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה וגו', ותנן העומר היה מחר במדינה
ושתי הלחם במקדש, ובזמן שהיה בית המקדש קיים היו יוצאין לילי יום י"ו בניסן והיו קורצין ומביאין אותו למקדש, העומר,
והיו השועים בירושלם מותרין לאכול החדש אחריו הקרבת העומר מיד, והרחוקין היו מותרין מחצות היום ולהלן, שרבו
ברור הוא שאין ב"ד מתעצלין ולא בא חצי היום אלא שוראי נקרב העומר. ועכשיו שאין עומר אם יתירו לולב החדש
כשיחור המזרח, חיישינן אם ישארו העם במנהגם ויבנה בית המקדש לילי י"ו בניסן או סמוך לשקיעת החמה יום ט"ו
בניסן, ונחייבו להקריב ולא [והיה] בידם סיפוק לצאת ולקצור כלילה, מפני שלא נבנה אלא בשעה דחוקה, וצריכין לצאת
ולקצור ולהביא ביום י"ו ולהכין ולהניח ולהקריב, ושמן א' יסיפיקו להקריב העומר אלא סמוך לשקיעת החמה. ומאחר
שנבנה הבית אסורין כל ישראל לאכול חדש ואינן מותרין בו אלא אחרי הקרבת העומר. לפיכך התקין לן שיחא יום
י"ו בניסן כולו אסור שלא יכשלו כשיבנה הבית. פ"י דנפיש א) הוה בית המקדש, כל מקום שצריך לומר לא היה בית
המקדש מחלף ותאני נפש הוה, כענין דקרי לסומה סגי נהורא. ושאר השמעות פשוטה היא, מהיו והוצרכנו להודיע כי
זו המשנה ששנונו משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי כו', עד אמר ר' יהודה הוא אסור
שנאמר עד עצם היום הזה וגו', זו המשנה היא במסכת מנחות פרק י' ישמעאל אומר העומר היה בא בשבת מגי' סאין כו'.

^[א] נראה מזה דלחא ג"י אחרת היו לה צצצת צכצולא וי' וי'.